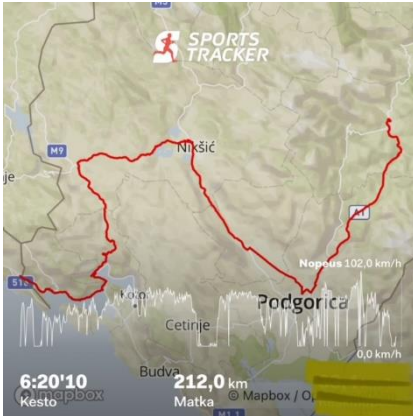

OPH ELÄKELÄISTEN MATKA MONTENEGROON 21.-26.4.2023

Perjantai 21.4.2023

Aamulla kone lähti kello 08.00. Lentoaika oli kohtuullisen lyhyt kestään vain kolme tuntia. Lähestyessämme Kroatian Dubrovnikin kenttää maisemassa erottuivat alueelle tyypilliset korkeat syypressit. Sää oli meille suosiollinen, aurinkoinen ja melko tyyni. Kenttä on yleisesti sään suhteen haastava, ja Finnairin lentäjistä vain erityisen koulutuksen käyneet pilotit voivat laskeutua kentälle.

Lentoasemalla meitä oli vastassa suomenkielinen matkanjohtajamme Gabor, joka oli unkarilainen. Hän oli asunut Suomessa ja osasi erittäin hyvin suomea. Paikallisoppanamme oli Tamara.

Montenegron rajalle oli vajaan puolen tunnin ajomatka. Montenegron puoleisella raja-asemalla oli Frontexin edustajana Suomen rajavartioston rajavartija. Frontex on EU:n alainen rajaturvallisuusvirasto, jonka asiantuntemus on kaikkien EU-maiden käytettävissä. Sen lisäksi se tukee EU:n naapurimaita muuttoliikkeen hallinnassa ja valtioiden rajat ylittävän rikollisuuden torjunnassa. Tämä suomalainen rajavartija kertoi, että hänellä on kahden kuukauden pesti täällä.

Rajan ylityksen jälkeen ajoimme rannikkoa pitkin. Maisemat olivat kauniit. Boganlahti avautui alapuolellamme aurinkoisessa säässä todella upeana.

Montenegro ei kuulu EU:n, mutta täällä otettiin euro käyttöön heti kun se oli mahdollista. Montenegrossa on vain noin 620.000 asukasta viimeisen, 12 vuotta sitten tehdyn väestölaskennan mukaan. Asukkaista noin kolmannes asuu pääkaupungissa Podgoricassa.

Kuukausi sitten täällä oli presidentinvaalit. Uudeksi presidentiksi valittiin uudistusmielinen Jakov Milatovic, joka syrjäytti Milo Dukahovicin. Maa on ollut käytännössä vuodesta 1991 Sosialistisen kansanpuolueen hallinnassa.

Jätimme välimerellisen alueen taaksemme ja lähdimme jatkamaan matkaa mutkittellevaa vuoristotietä ylöspäin. Maisema muuttui karuksi, jota hallitsi kalkkikivinen vuoristo. Rinteillä puusto oli kärsinyt maastopaloista. Alueella oli varoituskylttejä maanvyörymistä. Pitkin matkaa oli verkkoja heti tiestä ylöspäin rinteissä estämässä pienempiä kiviä tippumasta tielle. Tämän päivän ohjelmammekin oli muuttunut loppumatkasta vyöryjen takia.

Niksicin kaupungissa Hotelli Vukov Mostissa nautimme kevyen lounaan montenegrolaiseen tapaan, mikä tarkoitti paljon ruokaa. Siis todella paljon. Alkupaloina oli kauniisti aseteltuna kahdenlaista juustoa ja ilmakuivattua naudan- ja sianlihaa, salaattilautanen ja todella maukasta sianlihakeittoa. Pääruuaksi tuli sveitsinleike ja paneerattu kananrintaleike, periaatteessa kaksi pääruokaa samalla lautasella. Eikä siinä vielä kaikki. Jälkiruuaksi kaksi palaa todella makeaa torttua.

Vatsat täysinä lähdimme jatkamaan matkaa. Maisema muuttui taas vihreämmäksi, koska enää ei ollut metsäpalojen jälkeen jättämiä mustuneita runkoja ja palanutta aluskasvillisuutta. Vasemmalla puolellamme oli laakso, jossa pellot vihreydellään olivat viereisten harmaiden vuorenrinteiden vastakohtia. Rinteellä oli Ostrogin luostari, joka on miltei pystysuoraa kallioseinämää vasten rakennettu ortodoksiluostari ja Montenegron erikoisempia nähtävyyksiä. Ensimmäiset osat ovat rakennettu jo 1600-luvulla.

Tulimme tasankoalueelle, jossa omenapuut alkoivat avalla kukkanuppujaan ja tien vierellä kukat kukkivat kuin Suomen kesässä. Talojen pihoilla oli erilaisia hedelmäpuita ja viiniköynnöksiä. Ajoimme maan pääkaupunki Podgorican läpi, jossa tulemme yöpymään vielä parin päivän päästä.

Alkuperäisen ohjelman mukaan olisimme ajaneet enemmän pohjoisesta Durmitorin kansallispuiston kautta, mutta maanvyörymien takia jouduimme muuttamaan reittiä. Reilu vuosi sitten on valmistunut ensimmäinen moottoritie Podgoricasta pohjoiseen. Tie kulkee monien tunnelien läpi ja siltojen yli. Moottoritie oli suunniteltu meneväksi Belgradiin asti, mutta siitä on valmistunut vain noin neljännes eli 40 kilometrin mittainen pätkä. Tie on kiinalaisten tekemä ja Montenegro on vaikeuksissa maksaa edes tähän asti valmistunutta osuutta.

Teiden varsilla olemme nähneet liikennemerkkejä varoittamassa lehmistä. Ensimmäiset naudat näimme lönkyttelemässä tien vieressä moottoritien päätyttyä ja vähän ennen Kolasin kaupunkia. Myös tämän tien varrella oli maanvyörymä vienyt toisen kaistan ja liikenne vuorotteli toisella kaistalla.

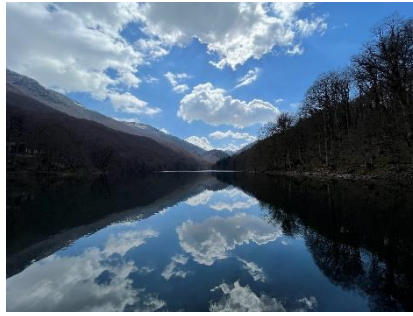
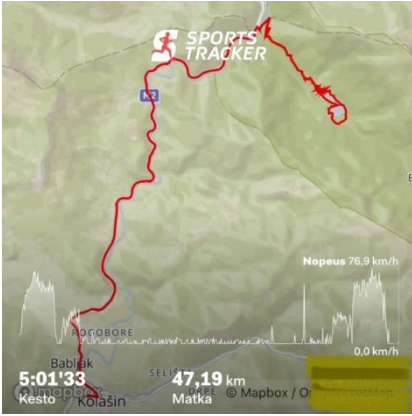
Kaksi ensimmäistä yötä vietimme muutaman tuhannen asukkaan Kolasin kaupungissa. Hotellimme on tyyppilinen, mutta omalla tavallaan erikoisen näköinen vuoristohotelli. Ennen illallista kävimme omatoimisesti tutustumassa aivan lähietäisyydellä olevaan keskustaan. Heti hotellilta lähdettäessä on vuonna 1975 rakennettu ja parhaat päivänsä nähnyt Kulttuurimuseo, joka rakennettiin partisaanien muistolle. Museo on nykyisin suljettu. Rakennus on tosi ankean näköinen, mutta siellä on vielä jotain kaupungin arkistoja.

Jotta pääsimme selville paikallisesta hintatasosta, kävimme juomassa yhden oluet kävelytien varrella olevan ravintolan terassilla. Näin saimme testattua myös paikallisen oluen laatua. Hinta-laatu-suhde oli kohdallaan. Pieni olut maksoi 1,60 euroa. Hotellilla joku kertoi, että jossain toisessa paikassa iso olut oli maksanut 1,50 euroa ja pieni olut kaksi euroa.

Katuvalot syttyivät ja ilta alkoi viilenemään. Suuntasimme kohti hotellia. Lounaasta oli jo useampi tunti ja tuntui siltä, että voisi syödä iltapalaa. Sitä oli tarjolla taas runsain mitoin hotellin ravintolan buffetissa.

Aikainen herätys aamulla alkoi keräämään veroa ja pikkuhiljaa siirryimme huoneisiimme sulattelemaan päivän antia ja valmistautumaan nukkumaan.

Ehkä mieliinpainuvinta tänään olivat upeat ja vaihtelevat maisemat. Tämän päivän sää oli todella suosiollinen auringonpaisteinen. Huomiseksi on luvattu sadekuuroja, mikä ei meitä suuresti haitanne.

Lauantai 22.4.2023

Aamulla viiden aikaan linnut herättivät viserryksellään ja oli ihan pakko nousta ylös ottamaan videolle ääninäytettä konsertista. Oli vielä pilkkopimeää. Lähtö yhteiselle retkelle olisi vasta kymmeneltä, joten takaisin peiton alle ja unten maille uudelleen.

Paikallisoppaanamme oli tänään Mirjaana. Kohteemme oli reilun 20 kilometrin päässä oleva Biogradskon kansallispuisto. Ajoimme Tara-joen vartta kohti pohjoista. Käännyimme päätieltä ja pysäytimme bussin ylittämämme sillan jälkeen. Tulimme ulos sillalle ihastelemaan vähän matkan päässä näkyvää toisen maailmansodan jälkeen rakennettua rautatiesiltaa. Tara-joki virtasi alla vuolaana ja kauniin turkoosina. Korkealle kohoava rautatiesilta on yksi kahdesta sadasta sillasta Belgradin ja Montenegron rannikon yhdistävällä reitillä, jolla on myös yli 200 tunnelia. Matka junalla reitin päästä päähän kestää 12 tuntia ja lipun hinta on noin 40 euroa. Vaunut ovat melko vaatimattomat, mutta varsinkin kesällä reitti on erittäin suosittu.

Tämän lyhyen pysähdyksen jälkeen jatkoimme matkaa. Tie kansallispuistoon kiemurteli rinnettä ylös ja saavuimme Biogradskon kansallispuiston samannimiselle järvelle, joka on Montenegron suurin järvi. Syvimmillään järvi on nelisen metriä, mutta saattaa olla helteisinä aikoina miltei kuiva. Patikoimme järven ympäri ja matkaa lenkille tuli noin 3,5 kilometriä. Siitä voi päätellä järven suuruuden. Suomessa tämän kokoista vettä sanottaisiin pikemminkin lammeksi.

Gabor oli kertonut etukäteen, että täällä 1100 metrin korkeudessa ei ole tavatonta, että vielä huhtikuussa osa polusta voi olla lumen peitossa. Polulla ei kuitenkaan ollut missään kohtaa enää lunta, mutta paikoitellen se oli hyvinkin kostea. Polku oli alkumatkasta juurakkoinen ja kivinen. Puut olivat vielä talven jäljiltä paljaat, mutta maassa oli jo selviä elonmerkkejä. Arvuuttelimme, oliko kielon lehteä muistuttava kasvi karhunlaukka, joka monin paikoin peitti koko maan.

Monia kesäkukkia oli yksittäin alkumatkasta pohjoisen puolella. Järven toisella eli etelän puolella esimerkiksi valkovuokkoa oli enemmänkin, ei tosin niin valkoisena mattona kuin Etelä-Suomessa paikoitellen näkee. Puistossa on monia puulajeja, joista oli tehty "soitin" polun varrelle. Sillä saattoi kokeilla, miten erilainen ääni puulajeista tulee.

Matkalla ylitimme pari siltaa ja kävelimme pitkospuita pitkin. Vaikka reitti oli lyhyt, niin aikaa meni hyvinkin reilusti yli tunti, koska pysähtelimme usein tutkailemaan ympäristöä. Ympäriämme pohjoisrinteillä näkyvät lumiset huiput ovat noin 1800-2200 metrissä. Lumet sulavat sieltä juhannukseen mennessä.

Reitin jälkeen nousimme rinteellä olevaan uudehkoon ravintolaan, jossa meille tarjottiin jälleen montenegrolainen kevyt lounas. Nyt alkuruokia oli vain yksi eli lihakeitto, joka oli maukas ja johon oli sisällytetty aterian ainoat vihannekset.

Pääruokana oli erittäin mureaksi haudutettua lihaa ja tuhti annos öljyssä haudutettua perunaa. Annos oli taas niin iso, että suurin osa ei jaksanut syödä kaikkea. Jälkiruokamahaankin piti jättää vähän tilaa. Jälkiruokana oli filotaikinasta tehty "pita sa jabukom", jossa oli omenatäyte. Eilinen jälkiruoka oli myös filotaikinasta tehty baklava. Eilinen jälkiruoka näytti ihan lasagnelta ja tämän päiväinen kaalikääryleltä. Molemmat olivat kuitenkin herkullisia ja makeita.

Paluu hotellille oli samaa reittiä. Tämän kahden päivän aikana olemme havainneet, että tien varret ovat täynnä roskaa ja näyttävät todella siivottomilta. Suomessa keväisin voi nähdä teiden varsilla tyhjiä pulloja, tölkkejä ja pikaruokakääreitä. Täällä roskaaminen oli potenssiin paljon.

Retkemme oli kestänyt viisi tuntia. Loppupäivä oli omatoimista oleskelua. Monet lähtivät kävelemään keskustaan ja täydentämään vesivarastojaan. Riskin minimoimiseksi ei hanavettä kannata turistin juoda, mutta hampaat voi huoletta pestä. Huomenna sunnuntaina Montenegrossa ovat kaupat kiinni. Vuodesta 2019 ovat Montenegrossa kaupat olleet kiinni sunnuntaisin ja pyhäpäivinä, vain kioskit ja matkamuistomyymälät saavat olla auki.

Lähdimme pienessä ryhmässä tutustumaan kaupunkiin. Hotellin takaa laskeuduimme polulle ja päädyimme keskelle kukkivia kirsikkapuita. Täällä näkyi myös hotellimme takaosa. Nousimme takaisin ylemmäs ja lähdimme kävelemään katua, jonka molemmin puolin oli erilaisia pientaloja. Suuntasimme lähemmäs keskustaa menevälle kadulle, jossa oli monen kuntoista ja ikäistä rakennusta.

Tiesimme tämän pienen keskustan läheisyydessä olevan serbiortodoksisen Pyhän Dimitrin kirkon, jolle puolivahingossa löysimmekin. Kirkko oli pieni ja koska ovet olivat auki, tutustuimme myös sisätiloihin. Tultuamme ulos kävelimme keskustan toiselle laidalle, jossa pääsimme ihmettelemään paria pientä karitsaa, jotka vapaana ja innokkaasti hoitelivat ruohonleikkurin virkaa. Ylhäällä naapuritontilla oli näkyvissä parisen kymmentä kypsään ikään ehtinyttä lammasta ja yksi kana. Lähinnä piikkilanka-aitaa oleva lammas tervehti meitä selkeällä lampaankielellä "määää".

Emme olleet vielä käyneet vesiuostoksilla, joten suuntasimme kohti supermarkettia. Matkalla sinne ja jo aikaisemminkin, olimme pistäneet merkille miltei joka talon pihassa olevat

halkopinot. Täällä on hyvin yleistä, että taloja lämmitetään joko puulla tai pelletillä. Kerrostaloissa on lukematon määrä savupiippuja, koska myös niissä on jokaisessa asunnossa tulisija. Keskuslämmitys on vain uudemmissa taloissa ja hotelleissa. Monista piipuista kohosi savu ja savun haju levisi ympäristöön näin illan suussa ihmisten lämmittäessä asuntoja.

Saatuamme ostettua vedet rupesimme kaipaamaan kävelykierroksen lopuksi olutta ja lähdimme etsimään sopivaa terassia, koska sääkin oli aurinkoinen. Kävelykadun päässä olevalla terassilla olikin jo meikäläisiä ja niinpä liityimme joukkoon. Paikalla olevat suurensivat piiriä ja nostimme itsellemme tuolit siihen. Jonkin ajan kuluttua tuli lisää porukkaamme paikalle ja lopulta meitä oli ringissä seitsemäntoista.

Sää oli ollut koko päivän aurinkoinen ja poutainen, vaikka säätiedotus olikin aamulla luvannut sadekuuroja. Kun aurinko meni pilveen, niin myös ilma tuntui viileältä ja joukko rupesi hajaantumaan. Hotellilla päätin käydä tutustumassa Spahan ja saunoihin. Allas oli jostain syystä pois käytöstä. Tämä olikin sitten yhdenlainen ekskursion.

Puin huoneessa uimapuvun ja kylpytakin ja laskeuduin alas Spa-osastolle, jonne menevillä käytävillä oli kaikenlaisia vanhoja esineitä. Kuljin käytäviä eteenpäin, käännyin jostain kulmasta ja nousin portaitakin ylöspäin. Staff only -tekstein varustettuja ovia oli paljon, mutta yhtään staffia ei näkynyt, jolta olisi voinut kysyä tietä saunaan siinä vaiheessa, kun olin jo varma eksymisestäni käytävillä. Lopulta onnistuin löytämään suihkuhuoneen ja lasioven, jonka epäilin olevan saunan oven.

Kylpytakki päälläni avasin saunan oven. Alimmalla lauteella istui mies, joka tervehti minua. Vilkaisin nopeasti, oliko hänellä uikkarit. Kyllä oli eli olin löytänyt saunan ja ajattelin, että täällä on yhteinen sauna kaikille sukupuolille. Laitoin kylpytakin naulaan. Juuri kun olin uudelleen avaamassa saunan ovea jysähti mieleeni, olinko nähnyt käytävällä tekstin Ladies. Menin käytävälle tarkistaakseni asian. Ei hitto, täällä on kuitenkin eri saunat miehille ja naisille. Nolona hiippailin hakemaan kylpytakini ja menin oikealle osastolle.

Naisten sauna oli tyhjä. Joku huomaavainen oli täyttänyt löylykiulun. Sauna oli pitkänomainen, toisessa päässä oli kiuas ja toisessa lauteet. Pitkällä seinällä oli laudepenkki. Istuin kiuasta vastapäätä olevalle ylimmälle lauteelle ja heitin löylyä. Kiuas oli niin pitkällä, etten saanut heitettyä vettä sinne asti. Ensimmäiset hiet sain siinä, kun otin kiulun käteen ja kävelin kiukaan luo heittämään löylyä. Kiuas sihisi juuri ja juuri kuuluvasti, joka toi mieleen saunan äänimaailman. Huonompi kuuloinen ei olisi saanut sitäkään nautintoa. Tämä sauna oli jokin suomalaisen saunan todella kaukainen pikkuserkku. Löylymittarikin näytti piirun verran yli 50 astetta. Kun muutaman kerran tein kävelyrituaalin kiukaan luokse heittämään löylyä, alkoi hiki mukavasti kihoamaan. Koska taustalta kuului meditatiivista musiikkia, niin saunasessiohan muuttui rauhoittavaksi nautinnoksi.

Vielä piti käydä kokemassa turkkilainen sauna. Siellä ei ollut ketään, ainoastaan korvia huumaava kohina. Tuntui kuin olisi mennyt putouksen viereen. Tunnelmaa kohottamaan kattoon oli taiteiltu sirppimäinen kuu ja tähti.

Tätä riemua olin saanut nyt riittävästi ja rentoutuneena poistuvin saunasta. Paluumatka käytävillä oli samanlaista epäilyä, josko jään harhailemaan tänne loppuillaksi. Onneksi löysin takaisin huoneeseeni. Nälkä ei ollut yhtään, mutta päätin vielä käydä syömässä jotain oikeasti kevyttä iltapalaa – suomalaisittain.

Sunnuntai 23.4.2023

Aamu oli viileä, mutta etelään mennessämme oli luvassa lämpoisempää, jopa yli 20 astetta.

Lähtö oli jo puoli yhdeksältä. Aamiaisen jälkeen muutimme majaa ja jätimme Kolasin taaksemme. Ajoimme samaa reittiä Podgoricaan kuin kaksi päivää sitten tullessamme Kolasiin. Moottoritiele päästyämme nopeusrajoitus muuttui 100 kilometriin, jota sai ajaa myös tunneleissa. Moottoritien tunnelit olivat valaistuja, muut vanhemmat tunnelit olivat yleensä valaisemattomia.

Lämpötila nousi aamun seitsemästä viiteentoista, kun olimme Podgoricassa. Olimme laskeutuneet myös kilometrin alemmas lähdöstämme. Lasku oli niin "jyrkkää", että korvissa tuntui.

Kolasissa puissa eikä pensaissa ollut vielä lehtiä, mutta täällä luonto oli jo kesäisen vihreä. Saimme tietoisikun Montenegrosta matkan aikana. Mirjaana kertoi, että koillisosaa, jossa Kolas on, pidetään montenegrolaisittain syrjäseutuna toisin kuin Jugoslaviaan aikaan. Eurooppalaisen mittapuun mukaan Montenegro on köyhä maa. Bruttokansantuote on vain noin kymmenesosa Suomen BKT:sta. Minimipalkka nostettiin äskettäin 220 eurosta 450 euroon, keskipalkka on noin 700 euroa. Eläkkeet ovat myös pienet, keskimäärin 250-300 euroa.

Pienuudestaan huolimatta ansiot eivät ole kaikkein huonompia verrattuna entiseen Jugoslaviaan kuuluvissa maissa. Autokantaa katsoessa ihmetyttää, miten noin pienillä ansioilla autokanta voi olla niin hyvä. Monet tekevät lyhyitä keikkoja toisiin maihin, jossa ansaitsevat lyhyessä ajassa enemmän, monilla on myös sukulaisia, jotka työskentelevät muualla ja

lähettävät rahaa omaisilleen. Ja osa rahoittaa auton hankinnan lainalla. Autojen hinnatkaan eivät ole yhtä korkeat kuin Suomessa.

Montenegro itsenäistyi vuonna 2006 ja on sen jälkeen liittynyt YK:hon ja Natoon. Maa ei kuulu vielä EU:hun, mutta maassa on euro käytössä. Oma valuutta oli erittäin heikko ja Saksan marka oli otettu jo ennen itsenäistymistä käyttöön. Saksan siirryttyä euroon, myös Montenegro otti euron käyttöön. Terveystieteiden tutkimuksessa Montenegro tekee yhteistyötä Albanian ja Kroatian kanssa. Vaativiin leikkauksiin potilaita lähetetään näihin naapurimaihin hoitoon.

Pääkaupunki Podgoricalla on ollut historiansa aikana monta nimeä, vuosina 1945-1992 se oli Titograd Jugoslavian pitkäaikaisen johtajan Titon mukaan. Podgoricassa näkyi paljon ostoskeskuksia, mutta nyt sunnuntaina ne olivat kiinni. Maassa harkitaan, jos matkailukautena sallittaisiin sunnuntaisin kauppojen olevan auki.

Ajoimme Jugoslavian aikaiseen keskusta. Rakennukset ovat tehty betonista eikä elementeistä, jotta ne kestävät mahdolliset maanjäristykset. Kymmenen vuotta sitten valmistunut ortodoksien uusi katedraali oli ihan lähellä kahvilaa, jossa pidimme kahvitauon. Täällä on erilainen kahvikulttuuri kuin Suomessa. Ensin tarjottiin kahvi, minkä jälkeen kupit kerättiin pois ja tarjottiin erittäin makea leivos. Se sisälsi omenaa, saksanpähkinää, keksiä, rusinoita ja voita. Kaiken kukkurana oli pallo vaniljajäätelöä, kokonaisuus oli todella makea.

Tauon jälkeen ajoimme pienen matkan bussilla ja jäimme pois Millennium-sillan lähellä tehdäksemme pienen kävelykierroksen. Ensimmäinen patsas sillan kupeessa esitti venäläistä Vladimir Vydotskia, joka oli runoilija, näyttelijä ja laulaja-lauluntekijä. Yksi kaikkien tuntema "Ystävän laulu" on hänen säveltämänsä ja sanoittamansa. Kotimaassaan hän ei saanut arvostusta, vaikka häntä pidettiin maan kuuluisimpana trubaduurina.

Gabor kertoi sillalla, että kesällä kaupungissa voi

lämpötila nousta jopa neljään kymmeneen asteeseen. Kaupungin halki virtaavan joen lämpötila ei nouse koskaan paljon yli kymmenen asteen, joten se viilentää ilmaa. Keskusaukion laidalla olevan talon katolla liehuivat Montenegron, Venäjän, Jugoslavian ja kommunistien liput. Hallintorakennuksen edessä olivat Montenegron, Podgorican sekä EU-liput. Liputtaminen maassa on vapaata eli jokainen saa liputtaa miten haluaa.

Jatkoimme matkaamme kohti Albanian ja Montenegron Skadar-rajajärven seutua. Maisema muuttui tasaiseksi ja takanamme näkyvät 2500 metriä korkeat vuoret kuuluivat Albaniaan. Täällä on Montenegron tasaisinta aluetta ja hyvän maaperän takia myös suurimmat viiniviljelykset. Pääasiassa tuotetaan punaviiniä ja jonkin verran valkoviiniä, viime aikoina myös pieniä määriä roseviiniä. Edessämme kohosivat noin tuhat metriä korkeat vuoret, joiden toiselle puolelle menimme myöhemmin iltapäivällä.

Saavuimme Virbasarin kylään, josta lähdimme pienellä veneellä lyhyelle risteilylle järvelle. Ensimmäisenä laivaemäntä tarjoili meille isänsä tekemää vahvaa grappaa. Seuraavaksi saimme maistella suomalaisittain erikoista yhdistelmää, hunajassa kastettua munkkia ja lehmän maidosta tehtyä juustoa. Vielä saimme maistaa emännän isän tekemää "mustaa viiniä". Se oli punaviiniä, mutta täällä sitä sanotaan mustaksi, koska se on niin tummaa.

Vene hiljensi vauhtia vanhan vankilansaaren raunioiden luona. Vankilan oli perustanut kuningas Nikolai. Hän passitti saarelle hallintonsa vastustajat. Parin lokin lisäksi raunioilla näkyi myös cormorant, joka itseasiassa on joku merimetsoihin kuuluva lintu.

Veneretken jälkeen vuorossa oli lounas. Tällä kertaa saimme alkukeiton jälkeen paistettua kalaa ja lautasellisen salaattia. Tämä oli terveellinen ja kohtuullinen ateria, nälkä lähti eikä jäänyt yhtään ähkyä.

Matka jatkui. Tie nousi vielä ennen kuin lähdimme ajamaan Montenegron pisimpään, neljän ja puolen kilometrin pituiseen tunneliin, joka vei vuorten läpi. Tullessamme tunnelista pilkahti jo heti oikealla Adrianmeri. Laskeuduimme meren rannalla olevaan Budvan kaupunkiin. Vielä ennen Budvaa pysähdyimme kuvaamaan Sveti Stefanin saarta, jossa oli aikaisemmin kalastajakylä. Nyt se on luksushotellialue, jonne on tehty tie. Siellä on kuvattu muun muassa James Bondin Casino Royalea.

Budva on noin 30.000 asukkaan kaupunki ja erittäin suosittu turistikohde. Tutustuimme kävellen Vanhaankaupunkiin. Vuonna 1979 oli ollut maanjäristys, jonka jäljiltä paljastui muinainen hautausmaa.

Jätimme Mirjaanan kyydistä vähän ennen Tivatin lentokenttää, joka on toinen Montenegron kansainvälisistä kentistä. Se on tosin käytössä vain kesäisin.

Saavuimme Kotorin lahdelle, jonka toiselle puolelle menimme lautalla. Jonossa oli paljon henkilöautoja ja muutamia busseja, joilla oli oma kaistansa. Vaikkemme olleet bussijonossa ensimmäisenä, pääsimme ainoana bussina seuraavaksi tulleeseen lauttaan. Kuljettajamme oli kertonut lauttahenkilökunnalle, että meillä oli kiire Dubrovnikiin lentokentälle.

Olimme nyt samalla tiellä kuin ensimmäisenä päivänä ajaessamme Kolasiin. Tämä Herceg Novin alue on ollut joskus osa Venetsiaa. Puoli seitsemän aikoihin olimme Igalossa, joka on suosittu mineraalivesikyläkohde. Maan alta tulee mineraalivettä. Itävaltalaiset ovat perustaneet tänne ensimmäiset terveyskylpylät.

Hotelli on iso ja melko uusi. Se sijaitsee aivan rannan läheisyydessä. Buffetillallinen oli aika pelkistetty ja poikkesi suuresti edellisen hotellin tarjonnasta. Nyt oli pääruokavaihtoehtoina kolmea eri lihaa, papuja ja perunoita sekä kolmea lajia salaattia. Jälkiruokalajitelmakein oli perin vaatimatonta. Pääasia, että nälkä lähti. Onhan tässä tullut syötyä huomattavasti enemmän kuin normaalisti kotona.

Huomenna on koko päivä ilman järjestettyä ohjelmaa.

Maanantai 24.4.2023

Tänään ei ollut pakollisen aikataulun sanelemaa

herätystä muutoin kuin sikäli, että aamiainen oli saatavilla kello kymmeneen. Joku rohkelikko oli uskaltanut käymään meressä uimassa. Vesi oli ollut arviolta 16-asteista eikä nämä uimarit kokeneet vettä kylmäksi. Matkanjohtajan etukäteisarvion mukaan se oli kylmää.

Eilen olimme sopineet, että "keräilyerä" lähtee hotellilta puoli yhdentoista aikaan liikenteeseen. Näin ei parittomienkaan tarvitse välttämättä viettää koko päivää omassa seurassaan.

Sätiedotus lupasi taas tälle päivälle sadekuuroja, joten varustus oli sen mukainen. Aamun 15 astetta kyllä luokitellaan ainakin Suomessa kesälämpötilaksi, joten oma asuvalintani oli shortsit ja sadetakki. Jos tuo yhdistelmä ei vielä ollut "lihapullat ja mansikkahilloa", niin sandaalit ja karvahanskat -yhdistelmä nyt ainakin.

Kymmenen hengen seurueena suuntasimme hotellin takapihalta rantaraitille suuntana Herceg Novin Vanhakaupunki. Selkeästi näki, että sesonki ei ole vielä alkanut. Liikkeitä oli vain vähän auki ja vain harva ravintola oli avoinna. Osassa ravintoloita ja kahviloita kalusteet olivat paikoillaan, mutta oli paljon aivan tyhjiä terasseja. Turistejakin oli vähänlaisesti liikkeellä.

Vanhaan kaupunkiin pääsi välttämättä portaat, mikäli puolesta välistä matkaa kääntyi rantaraitilta vasemmalle menevälle tielle. Päätimme kuitenkin ottaa tietoisesti riskin ja jatkoimme rantatietä, joka vaikutti kevyenliikenteen väylältä, mutta muutamia autoja tuli vastaan.

Infokioskista ottamamme kartan mukaan lähdimme kiipeämään portaita kohti Vanhakaupunkia. Emme todennäköisesti osanneet tulkita kartasta oikeita portaita, koska

seikkailimme rinteiden rappusissa ja kapeilla kaduilla. Päädyimme kuitenkin lopulta muurin portille, josta oli vain pieni matka Pyhän Arkkienkeli Mikaelin kirkkoon. Keräilyerämme oli kutistunut tässä vaiheessa seitsemään.

Aukiolla oli sopivasti kahvila, jossa saatoimme tilata virvokkeita. Taas kuin tyhjästä liittyi seuraamme muitakin ryhmäläisiämme. Hieman viileäkö sää sai tilaamaan Iris Coffeita, jotka pöytään tullessa olivatkin vaihtuneet Ice Coffeiksi. Molemmat alkoivat iillä, mutta Iris Coffeen kuuma kahvi oli korvattu kylmällä kahvilla ja jäätelöllä.

Pieni hauska ohjelma numero oli seurata, kun työnjohtaja opasti trimmeriä käyttävää puistotyöntekijää. Työnjohtaja osoitti työntekijälle kohdat, jotka piti leikata. Pohdimme, oliko tässä kyseessä uudelleen koulutettava työllistetty vai miksi opastus oli niin tarkkaa.

Oli aika jatkaa matkaa. Muutama pistäytyi kirkkoon, joka oli sangen pieni. Kuvaseinällä oli upeita ikoneja. Tuohuksille oli varattu seinustalla alusta, jossa oli hiekkaa ja vettä. Onneksi reunat olivat kivilaattaa, koska yksi tuohuksista oli kaatunut sen päälle.

Siirryimme aukiolta kapeaa kujaa alemmas. Rappusten vieressä oli pieniä myymälöitä, muun muassa maailman pienin vain 3,8 neliön suuruinen kirjakauppa. Siihen tilaan ei mahtunut paljonkaan myytävää. Valikoimasta eniten tilaa veivät uniikit postikortit, jääkaappimagneetit ja kirjanmerkit.

Seuraava tasanne, johon loppuivat rappuset, oli pankkiaukio. Siellä oli usean pankin konttoreita ja muutama ravintola. Vanhassakaupungissa olisi ollut vielä paljon nähtävää, mutta lähdimme laskeutumaan katuja alemmas. Postikonttorin luona keräilyerämme kutistui vielä kahdella ja meitä jäi jäljelle vain viisi.

Postikonttorissa myytiin sekä kortteja että merkkejä. Postimerkki Eurooppaan maksoi 95 senttiä ja kortti 30 senttiä. Jännityksellä jäämme odottamaan, miten kauan posti kuljettaa lähettämiämme kortteja Suomeen.

Matkan varrelle osui hautausmaa, jonne päätimme pistäytyä. Astuimme portista sisään ja molemmilla puolilla pihaa oli rakennukset, joissa molemmissa myös ikonostaasit. Maallikkona en tiedä, olivatko ne kappeleita vai kirkkoja. Isomman rakennuksen sivulla oli hautoja ja hautausmaa nousi ylös rinteeseen. Uusimpien hautojen päällä olivat suuret kivipaadet, joissa olivat nostamista helpottavat kahvat. Useissa hautakivissä oli myös vainajien kuvia. On mielenkiintoista tutustua erilaisiin hautausmaihin.

Alkoi ripotella vettä ja nälkäkin nosti päätään, olihan päivä jo pitkällä iltapäivän puolella. Nyt alkoi reissussa usein vaikeaksi osoittautunut operaatio, miten löytää se hyvää ruokaa tarjoava ja viihtyisä ruokapaikka. Katsastimme muutaman ruokalistaa täällä ylempänä rinteessä. Päätimme kuitenkin laskeutua rantaraitille kokeilemaan onneamme.

Ensimmäinen vaihtoehto oli tyhjä eikä erityisen siistin näköinen. Seuraava oli erittäin siisti, mutta ei napannut, koska siellä näkyi olevan vain pikaruokaa. Seuraava oli pieni ja näytti lähinnä juomaravintolalta. Nälkä kuitenkin sai kysymään sisällä olevalta tarjoilijalta, josko heillä kuitenkin olisi ruokaakin.

Bingo. Ravintola löytyi yläkerrasta ja sieltä oli tilattavissa ainakin kalaa ja katkarapuja. Ulkona olevia kapeita portaita pitkin kiipesimme yläkertaan. Ravintolassa ei ollut yhtään asiakasta. Se oli siisti ja ikkunapöydästä merinäköala, tämä sai kelvata. Sitä paitsi ulkona alkoi juuri sataa aika ravakasti.

Listalla ei katkarapuja ollut, mutta saimme tilattua niitä sekä kalaa. Olimme pyytäneet, että katkaravut olisivat valmiiksi perattuja. Pitiköhän käydä hälyttämässä lisää henkilökuntaa tähän

perkuuhommaan, koska jouduimme odottelemaan pitkän tovin. Ei se meitä kyllä haitannut, koska ulkona satoi.

Kun sitten vihdoin saimme annokset ja maistoimme niitä, ei ollut moitteen sijaa. Molemmat vaihtoehdot olivat erittäin maukkaita. Tilasimme vielä kahvit ja slivovitsit eli Balkanin alueella tyypillistä luumuviinaa. Olimme juuri aikeissa tilata laskut, kun tarjoilija kantoi pöytäämme keittiön tervehdyksenä jälkiruuat, joissa oli vohvelin päällä hunaja-kinuskikastiketta, banaaniviipaleita ja jäätelöä. Ihan nami-nami.

Juuri sopivasti syöneenä oli hyvä palata hotellille. Tänä iltana sai jäädä vain haaveeksi uiminen meressä. Aallot löivät sen verran korkeina rantaan, että pulahdus ei olisi ollut turvallista.

Spaassa spaan tavalla

Koska hotellissamme oli kylpyläosasto, piti sen saunat käydä täälläkin kokemassa. Tavallinen sauna oli kaksi kertaa niin suuri kuin edellisen hotellin sauna Kolasissa. Täällä oli mahdollista lyödä ylälauteelta löylyä lähietäisyydellä. Kauha muistutti jäätelökauhaa ollen vain suurempi. Lämpötila oli 60 astetta ja seinällä oli vielä tiimalasi, jos halusi olla turvallisen ajan verran löylyssä.

Heitin ensimmäisen kauhallisen löylyä. Kuului vain "tsuh", ei minkäänlaista saunaan kuluvaan sihinää. Tämä sauna ei ollut mitään sukua suomalaiselle saunalle. Kun saunaan tuli toinen ryhmästämme ja ihmettelimme olemattomia löylyjä, huomasimme oven ulkopuolella laitteen, josta sai kääntää lisää volyyymia kiukaaseen. Kun lisäsin pykälää reilusti, niin jopa sauna alkoi tuntumaan ihan suomalaisen saunan perheenjäseneltä. Kylpylässä kun ollaan, totta kai myös altaassa, porealtaassa ja turkkilaisessa saunassa piti käydä. Kaikki olivat kelvollisia ja saivat "synninpäästön". Lopputulemana oli rentoutunut ja raukea olo.

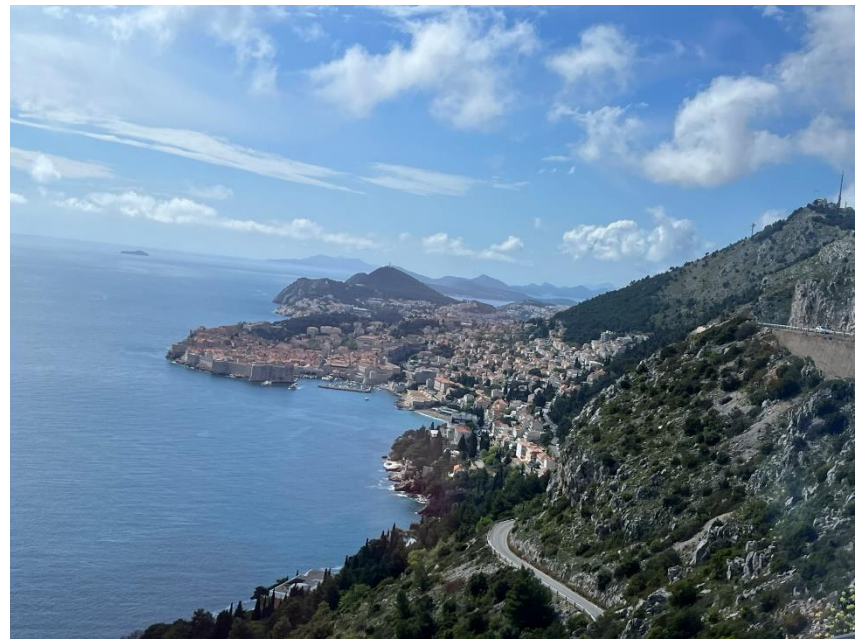
Päivän lopuksi oli vielä mahdollisuus käydä illastamassa. Kun kotimaassa on tottunut syömään huomattavasti kevyemmin ja päivän viimeisen lämpimän aterian aikaisemmin, niin yötä vasten ei pystynyt kovin raskasta ateriaa enää syömään. Huomenna siirrymme Kroatian puolelle ja edessä on taas pitkä ohjelmoitu päivä.

Sähkö pistää pohdiskelemaa

Lopuksi naisen logiikkaa sähkön käytöstä. Jokaiselle on tuttua, että hotelleissa on oven läheisyydessä laite, johon asetetulla avainkortilla saadaan huoneessa sähköt toimimaan. Moni on myös käyttänyt kikka kolmosta laitteen siihen muun kortin ja näin voinut jättää jonkun sähkölaitteen latautumaan, vaikka poistuu huoneesta.

Näin olen itsekkin menetellyt ja keino on toiminut. Vaan eipä toiminut tässä hotellissa. Ensin kuvittelin olevani fiksu ja laitoin kaksi korttia, koska eurooppalainen sairausvakuutuskortti hotellin avainkorttia ohuempana ei toiminut. Finnairin jäsenkorttikan toisen kortin kaverina ei riittänyt pitämään sähköjä päällä.

Mitäpä neuvoksi? Ei kun kuumeisesti miettimään, mikä sähkölaite tarvitsee koko ajan virtaa. Olipa liian yksinkertaista tajuta, että minibaarissa pitää olla "töpselissä" virta koko ajan. Huoneessa oli tyhjä minibaari. Siirsin sitä löytääkseni sen pistorasian ja ongelma ratkesi kuin itsestään. Miten sitä sanotaankaan, "kukaan ei ole niin fiksu kuin insinööri". Tunsin ratkaisseeni suuren ongelman ilman alan koulutusta.

Tiistai 25.4.2023

Tänään meillä oli kuljettajana Drago, paikallisoppaana ensimmäisinä päivinä ollut Tamara ja isompi bussi. Aamukahdeksalta lähdimme kohti Kotoria. Ajoimme jo kolmatta kertaa tätä reittiä ja iltopäivällä palasimme vielä tätä samaa tietä rajalle ja edelleen Dubrovniikkiin, jonne viisi päivää sitten lensimme.

Tamara kertoi, että eilen Herceg Noviin kävelemällämme rantaraitilla kulki 1960-luvulle asti rautatie. Junaa pidettiin hitaana ja kiskot purettiin pois. Muistona tästä ajasta on tien vierellä vielä asemarakennus ja yksi kahvilana toimiva junavaunu.

Montenegron rannikko on erittäin vehreää. Palmut, kaktukset ja mimosa eivät kuulu alkuperäiseen kasvillisuuteen, vaan ne on tuotu tänne muualta.

Eilen saimme pienen näytteen Herceg Novin yhteensä noin 100.000 portaasta. Paikkakuntalaisilla onkin hyvä kunto ja kauniit sääret, koska he saavat päivittäin hyvää harjoitusta.

Meillä oli hyvä tuuri, sillä pääsimme ajamaan suoraan lautalle ja ylittämään Kotorinlahden. Lautalta tultuamme näimme saman risteilyaluksen kuin jonka olimme ohittaneet Igalosta lähdettyämme. Kotorin kaupunki on harvoja kohteita, joihin risteilyalus pääsee rantautumaan ihan Vanhankaupungin keskusta. Sesonkiaikana kaupunkiin tulee neljäkin alusta päivässä. Risteilyaluksen ohjaaminen salmessa ei ole helppoa, ja siksi mukana pitää aina olla paikallinen kapteeni.

Seuraava lyhyt pysähdyksemme oli Tivatissa, joka ennen oli pieni kalastajakylä. Myöhemmin Itävallan hallinnon aikana se oli merivoimien satama kuten myös myöhemmin Jugoslavian aikana aina vuoteen 1972 asti. Montenegron itsenäistyttyä osa tästä rannikolla olevasta alueesta myytiin unkarilaissyntyiselle liikemiehelle, joka rakennutti hienon luksusvenesataman ja hienon asuntoalueen.

Olimme aikaisessa ja juuri muita ihmisiä ei ollut vielä liikenteessä. Vain yksittäisiä asiakkaita näkyi rannan kahviloissa. Samaan aikaan kanssamme oli tullut saksalainen turistiryhmä, joka siirtyi pieneen risteilyveneeseen. Muutoin satama-alue oli tyhjän näköinen.

Tulimme jo Rooman valtakunnan aikana eli 400-luvulla eaa. perustettuun Kotorin kaupunkiin. Poistuimme bussista Vanhankaupungin muurien läheisyydessä. Matkalla kaksi kertaa näkemämme risteilyalus oli jo ehtinyt kiinnittyä laituriiin. Venetsialaisten muhkeat, viisi metriä leveät ja kymmenen metriä korkeat muurit nousevat ylös rinteellä olevaan linnoitukseen asti. Pääportin eli meriportin yläpuolella oli Venetsian vaakuna muistuttamassa venetsialaisten ajoista. Portin yläpuolella on päivämäärä 24.11.1944, jolloin Kotor vapautui natsien miehityksestä.

Tutustuminen Unescon perintökohteen Kotorin Vanhankaupunkiin tapahtuu kulkemalla aukiolta toiselle. Kaikilla aukioilla on nimi viittaamaan jollain tavalla sen menneisyyteen. Aloitimme kierroksen heti pääportin jälkeen olevalta Aseiden aukiolta. Siellä kokoontuivat asemiehet ja sen ympärillä oli asekauppoja. Vanhankaupungin rakennuksia on korjattu ja ne toimivat suurelta osin hotelleina, vain vähän kaupungin asukkaista asuu täällä.

Vuonna 1666 oli erittäin tuhoisa maanjäristys ja suuri osa rakennuksista sortui. Pääaukion kellotornia on hoitanut 150 vuotta sama kelloseppien suku. Kellotornin juurella on pieni rakennelma, joka on häpeäpaalu. Vankilaan joutui isoista rikoksista, mutta pienemmistä rikkeistä joutui seisomaan häpeäpaalun edessä.

Vehnäjauhoaukiolla on maanjäristykseltä säästynyt leipomorakennus. Katedraaliaukiolla on roomalaiskatolinen kirkko ja korkeakoulu. Museoaukiolla on merenkulkumuseo ja Kroatian konsulaatti. Tässä vaiheessa olimme kävelleet jo puolet kierroksesta. Talot ovat yleensä kolmikerroksisia ja ylimmässä kerroksessa olivat keittiöt. Tämä siksi, että mikäli keittiössä olisi syttynyt tulipalo, niin vain yläkerta olisi palanut.

Viimeisellä aukiolla oli kaksi kirkkoa. Vanhempi on Pyhän Luukkaan ortodoksikirkko, joka on alun perin ollut roomalaiskatolinen kirkko. Kun ortodokseja pakeni alueelle, niin se toimi samaan aikaan molempien kirkkokuntien kirkkona. Roomalaiskatoliset lahjoittivat sitten kirkon ortodokseille. Uudempi kirkko on Pyhän Nikolauksen vuonna 1902 rakennettu ortodoksikirkko.

Matkamme jatkui Kotorinlahden rantatietä ja pysähdyimme Perastin pikkukaupungissa, jonka edustalla on kaksi saarta. Pyhän Yrjön saari on oikea saari ja se on entinen benediktiläisten munkkien luostari, jossa on enää vain munkkien hautausmaa. Toinen saari kaupungin edustalla on rakennettu Our Lady on the Rocks -saari, jonne menimme veneellä. Saarta "rakennettiin" kaksisataa vuotta ja vuonna 1630 sinne valmistui Madonnan kirkko, jonka seinillä on kahden tuhannen hopealaatan kokoelma. Kirkossa on 96 eri maalausta.

Vielä nykyisinkin on heinäkuun 22. päivä traditio, että miehiä tulee veneellä ja heittävät kiviä mereen. Perinne on vain miehille. Kerran oli joku nainen yrittänyt tulla mukaan, mutta siitä oli noussut pieni "kapina".

Kirkko on edelleen käytössä. Alttarin molemmin puolin olevien ovien päällä oli kuivuneita kukkakimppuja, jotka tavan mukaan kirkossa vihityt morsiamet ovat lahjoittaneet.

Historiatietoa kuulumme todella paljon. Parhaiten jäi mieleen kirjottu käsityö, jota merille lähteneen merimiehen vaimo oli tehnyt 25 vuotta. Se on kudottu hopea-, kulta- ja silkkilangasta. Vaimo käytti myös omia hiuksiaan. Jossain kohden työtä on peräti neljäsataa pistoa neliösenttimetrillä. Siitä ei ole tietoa, tuliko mies takaisin meriltä. Työ valmistui vuonna 1928.

Kotorinlahti on kapeimmillaan vain 300 metriä leveä. Vähän kapeimman kohdan jälkeen ajoimme neljättä kertaa samaa tietä lgaloon asti. Tällä kertaa päämääränämme oli Kroatia ja Adrianmeren rannalla oleva Dubrovnik. Tullimuodollisuudet sekä Montenegron että Kroatian puolella sujuivat erittäin nopeasti. Paikallisoppaamme Tamara keräsi passimme eikä meidän itsemme tarvinnut poistua lainkaan bussista.

Rajan molemmin puolin maisemaa hallitsivat taas hetken aikaa korkeat sypressit. Tie kulki jossain kohden hyvin lähellä Bosnian rajaa. Kun Adrianmeri tuli näkyviimme, oli

maisema häikäisevän kaunis meren kimmeltäessä alhaalla. Saimme nauttia tästä näkymästä Dubrovniin saakka.

Hotellimme oli aivan rannalla. Se asia kompensoikin sitä, että kolmikerroksisessa hotellissa ei ollut hissiä, ja osa joutui kuntoilemaan matkalaukkujen kanssa ylimpään kerrokseen. Huoneet olivat kuitenkin siistit. Täällä ei tarvinnut myöskään miettiä, latautuuko sähkölaitteet, kun poistuu huoneesta. Käytössä ei ollut avainkorttia vaan ihan perinteinen lukkopesässä kierrettävä avain. Huoneessa oli laminaattilattiat ja sitä on yritetty peittää suurella sängyn alta pilkottavalla matolla.

Kylpyhuoneessa oli erikoinen yksityiskohta, jota en ole vuosikausiin tavannut missään hotellissa tai ylipäätään muuallakaan. Vessanpönttö huuhdeltiin vetämällä ylhäällä olevan säiliön narusta. Useimmissa muissa huoneissa oli kyllä se tavallisempi versio.

Sää oli aurinkoinen, ei mitenkään lämmin, vain neljätoista astetta. Gabor kertoi hotellin luota lähtevän lahden reunoja myötäilevän kävelyreitit, jonne useimmat suuntasivat pitkän bussissa istumisen vastapainoksi. Lahden vesi oli erittäin kirkasta.

Illallinen oli hotellin ravintolassa. Totesimme ruokakulttuurin muuttuneen paljon edellisistä päivistä. Tarjolla oli paljon vihanneksia ja salaatteja. Illallisen aikana aurinko oli laskenut ja lahden toisella puolella olevien talojen valot välkkyivät valomerenä.

Huomenna vietämme vielä päivän Dubrovnikin Vanhassakaupungissa ja illansuussa lennämme takaisin Suomeen.

Keskiviikko 26.4.2023

Tähän asti kaikki osallistujat olivat säästyneet matkataudeilta, mutta nyt viimeisenä aamuna sain viestin, että vatsatauti oli yllättänyt. Vein hänelle troppia ja hain vähän aamiaista huoneeseen. Kaikki meni lopulta hyvin, sillä hän tervehtyi iltapäivällä mukaan ohjelmaamme.

Aamulla matkalla Vanhaankaupunkiin Gabor kertoi, että aikaisemmin matka Dubrovnikista maan pääkaupunkiin Zagrebiin edellytti tullimuodollisuuksia Bosnian rajalla. Tämän vuoden alusta on reitille avattu silta ja siten nyt pääsee suoraan. Matka tosin kestää kymmenen tuntia. Kerran pari vuodessa alueen asukkaat voivat ostaa lentolipun alennuksella Zagrebiin.

Vanhankaupungin ulkopuolella seuraamme liittyi paikallisoppaamme Andrea. Hän sanoi heti aluksi, että ainoa mitä hän tietää Suomesta, on Teemu Selänne. Hän kertoi, että hinnat nousivat huomattavasti, kun Kroatia vuoden alusta siirtyi euroon.

Tänään oli tulossa kaksi risteilyalusta eli vain muutama tuhat muuta turistia meidän lisäksi. Sesongin aikana täällä voi vierailta viisikin alusta päivässä ja se tietää siten aikamoista väenpaljoutta. Sen jälkeen, kun Games of Thornsia kuvattiin täällä, turistien määrä lisääntyi entisestään.

Andrea kertoi Dubrovnikin ja Kroatian historiasta. Serbian ja Montenegron joukkojen eli käytännössä Jugoslavian armeijan hyökkäyksestä Kroatiaan vuonna 1991 hän käytti nimitystä "Homeland War". Sodan alkaessa ihmisiä pakeni Dubrovnikin Vanhaankaupunkiin, koska se on Unescon suojelukohde. He ajattelivat sen säästyvän hyökkäykseltä, mutta toisin kävi. Muurien sisäpuolella on nähtävissä kahden "tuhoon" vaikutuksia. 1600-luvulla olleen erittäin tuhoisan maanjäristyksen jäljiltä ei ole kovin montaa rakennusta jäljellä, joten ne ovat pääosin

barokkiajalta eli "melko" uusia. Vuoden 1991 sodan jäljiltä korjatut rakennukset erottaa kattotiilien väristä.

Pääkadun alkupäässä oleva renesanssiajan ainoa kirkko säilyi 1600-luvun maanjäristykseltä. Kirkon seinässä on näkyvissä vuoden 1991 sodan kranaattien jälkiä. Pääkatu oli aikaisemmin kanava, jonka toisella puolella oli saari ja toisella puolella mannerta. Se on 300 metriä pitkä, mutta vaikuttaa alkupäästä katsottuna pidemmältä, koska se levenee toiseen päähän. 2000-luvun alussa Vanhassakaupungissa asui vielä pari tuhatta asukasta, nykyisin enää noin kolme sataa. Pääkadulle ei suuren maanjäristyksen jälkeen enää saanut rakentaa parvekkeita.

Pyhä Placius on Dubrovnikin suojelupyhimys, joka kuoli 32-vuotiaana, mutta patsaassa hän näyttää vanhalta mieheltä. Placiuksen patsas on entisen torin luona olevan kirkon pääoven yläpuolella.

Muurien ulkopuolella vanhan sataman laiturilta näimme toisella puolen lahtea karanteenirakennuksen, joka rakennettiin 1600-luvulla ja oli noin 100 vuotta käytössä. Muualta tulleet ihmiset joutuivat olemaan 40 päivää karanteenissa ennen kaupunkiin tuloa, jottei heidän mukanaan leviäisi tauteja. Rakennuksessa ja alueella oli erilaisia palveluja ja muun muassa hautausmaa. Ennen uutta rakennusta karanteenissa oltiin lähisaassa.

Rektorin eli kaupunginjohtajan palatsi on yksi vanhoista maanjäristykseltä säästyneistä taloista. Rektori valittiin vain kuukaudeksi kerrallaan, jottei hän saisi liikaa valtaa eikä voisi varastaa siinä ajassa kaupungin omaisuutta.

Kiertokävelyn jälkeen oli parisen tuntia vapaa-aikaa, jolloin sai omatoimisesti tutustua alueen kohteisiin. Osa lähti kävelemään kaupunkia kiertävälle muurille. Muurikävely oli kahden kilometrin mittainen ja matkalla oli tosi paljon portaita. Näkymät muurien sisäpuolelle ja merelle olivat huikean hienot. Muuri oli paksuimmillaan 10 metriä leveä. Muurilla oli "kaiteet" molemmin puolin, ja siellä oli turvallisen tuntuista liikkua siellä. Jossain kohden ne tosin olivat sen verran matalat, että Suomessa siinä kohtaa muuria ei olisi missään tapauksessa saanut kävellä.

Kellotornissa oli toimiva kello ja se löi kerran aina puolessa tunnissa ja täysissä tunneissa sen mukaan, paljonko kello oli, poikkeuksena kaksitoista. Ensimmäisen kahdentoista lyöntien jälkeen se löi kolmen minuutin kuluttua uudelleen kaksitoista kertaa, jos vaikka joku ei olisi kuullut ensimmäisiä lyönnejä. Olimme muureilla kahdentoista aikaan ja pääsimme kokemaan kellon lyönnit. Täysin kuuro olisi pitänyt olla, jos ei ensimmäisiä lyönnejä olisi kuullut.

Lounastimme kaikki yhdessä terassiravintolassa. Pääruokana oli mustekalaa. Jälkiruoka oli valmistettu Pyhän Johanneksen leipäpuun hedelmästä. Lounaan jälkeen jäi vielä omaa aikaa. Ilma suosi meitä ja oli mukava kuljeskella kapeilla kujilla tai istua kahviloissa. Vaikka tämä oli matkamme neljäs Vanhakaupunki, oli tämäkin mielenkiintoinen kohde omalla ainutlaatuisella historiallaan.

Koska olimme nähneet näiden päivien aikana paljon ja siksi matka tuntui pitkältä, muttei missään tapauksessa pitkästyttävältä. Nyt oli kuitenkin aika palata takaisin kotimaahan. Gabor saattoi meidät myöhään iltapäivällä kentälle ja odotti, kunnes kaikkien lähtöselvitys oli tehty.

Lentokoneesta viimeinen silmäys Adrianmereen ja sopivasti näkyi hieno auringonlasku. Olimme lähteneet aurinkoisesta ja kesäisestä Dubrovnikista. Puolen yön aikaan saavuimme sateiseen Helsinkiin. Matkalla oli tullut monta uutta tuttavuutta. Kiitos kaikille mukana olleille.

Oikein hyvää kesää!

Teksti ja kuvat: Eija Suni